

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

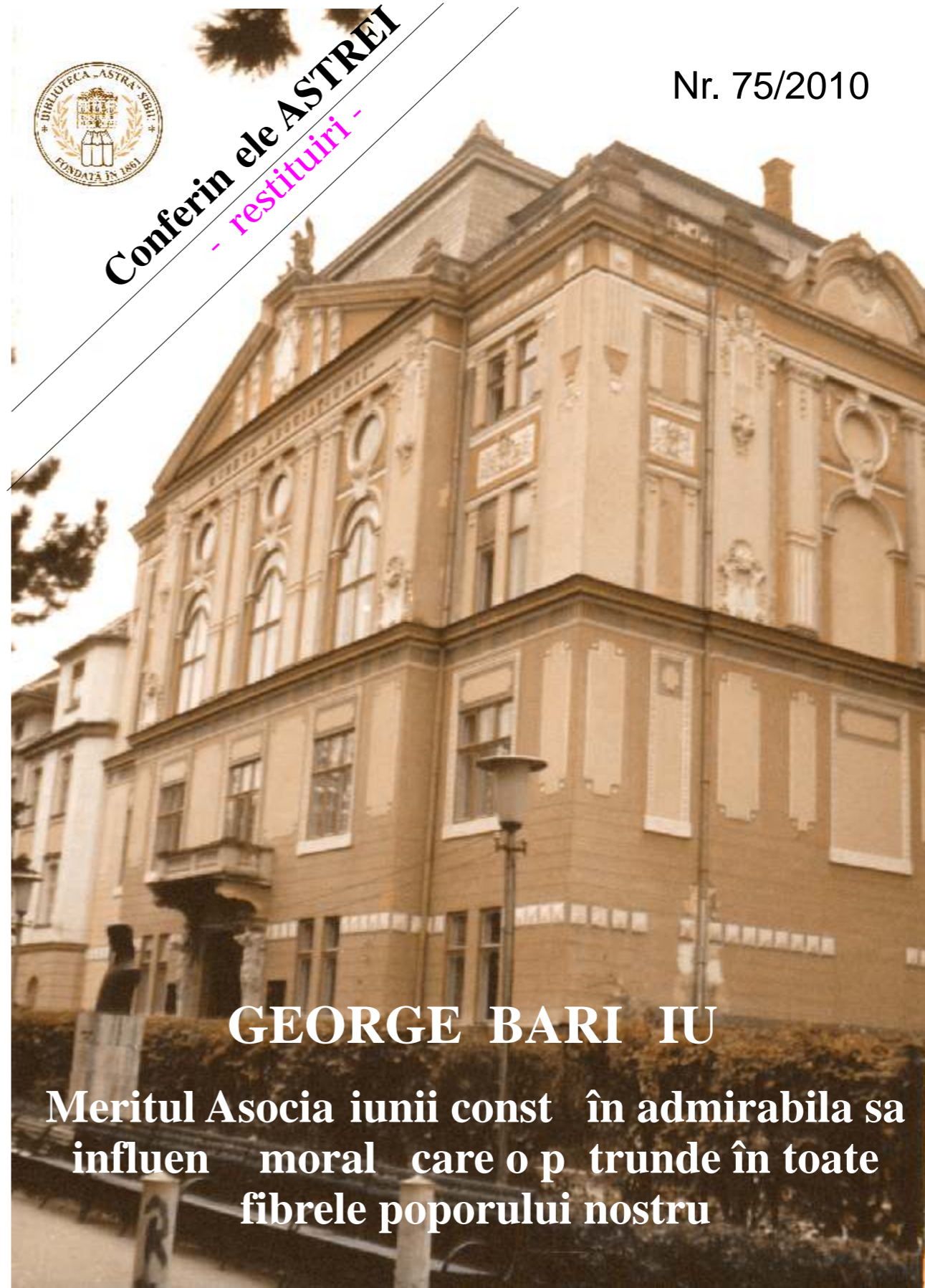

Foto: Daniela Rusu

**Conferințele ASTREI
- restituiri -**

Nr. 75/2010

GEORGE BARI IU

**Meritul Asociației constă în admirabila sa
influență morală care o pătrunde în toate
fibrele poporului nostru**

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

**Conferințe restituite:
GEORGE BARIȚIU:**

*Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o
pătrunde în toate fibrele poporului nostru*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**

Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă .....</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești .....</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș .....</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate .....</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului .....</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 – .....</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>> .....</i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere .....</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu .....</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii .....</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica .....</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel .....</i>	13

Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă .....</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna .....</i>	15
George Banu	<i>Actorul european .....</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor .....</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers .....</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii .....</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei .....</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru .....</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu .....</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică .....</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse .....</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării .....</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate .....</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbătut mai mult pentru limbă decât pentru viață .....</i>	28

Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri'a, nu are dreptu a se numerá intre poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39

Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889</i> ...	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50

Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective) .....</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI .....</i>	52
Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului .....</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale .....</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj .....</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu .....</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române .....</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat .....</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea .....</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea .....</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China .....</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI .....</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu .....</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu – .....</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie .....</i>	65

Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică .....</i>	66
Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918 .....</i>	67
Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849 .....</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei .....</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga .....</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica .....</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu .....</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran .....</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul .....</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru .....</i>	75

George Barițiu

***Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală
care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru***

Prescurtare din discursulu presidiale,
*cu care s'au deschisu sedintiele adunarei generale a Asociatiunei
transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu la
Fagarasiu in 27/15 Augustu 1889.**

In 7 Augustu se inplinira 18 ani, de cându acésta societate destinata a inainta cultur'a cea adeverata la poporulu romanu se bucurase mai anteu de ospitalitatea fratiésca a acestui orasiu pazitu de Ddieu.

Pentru acésta a 28-a adunare generala a Asociatiunei transilvane i se facù éراسi onórea de a fi invitata la loculu acesta bogatu de reminiscentie istorice, precum prea puține altele din totu cuprinsulu acestei tieri inpresurate de munti.

Pre lângă descoperirea recunoscintiei nóstre calduróse ne vomu folosi de acésta ospitalitate mai vîrtosu cu scopu, cá comitetulu D-Vóstra insarcinatu cu purtarea afaceriloru Asociatiunei de preste anu se'si dea sam'a despre activitatea sa si se presente membriloru Asociatiunei o icóna intru tóte

---

* Transilvania, Sibiu, 1889, an XX, nr. 19-20, p. 145-148
Textul respectă ortografia vremii
Titlul aparține editorului

4..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

credințioasă a stării sale, ceea ce se va întâmpla îndată prin raportul confratelui și colegului meu secretar.

Înre' aceea 28 de ani ai existenței unei societăți precum este această a noastră, facu unu periodu lungu destul mai virtuos în acestu vécu dominatu de vaporu, de electricitate și de alte minuni ale științei, pentru că se merite, ba chiaru sè se simția trebuință de a privi înapoi și a trece cu ochii sufletesci prin revista tota activitatea Asociațiunii transilvane din acei 28 de ani.

Pruncii născuți în anulul născerei acestui institutu de cultură, cum și aceia cari în 1861 amblau în camășia lungă, astăzi sunt juni și bărbați în tota puterea vieții și ei dacă voiescu sè se orienteze în viitoriu, aru face foarte reu dacă nu aru întreba, care a fostu trecutul părinților.

Scopulu acestei societăți este definitu limpede în statutele sale, cum și sfer'a sa de activitate, care apoi este interpretată cu mai multă precizie în regulamentul său.

Cu ocaziunea frumoșei adunări generale din Abrudu celebrate în anulul trecut eu mi-amu ținutu de datorința patriotică a trece într-o revistă repede activitatea Asociațiunii noastre dezvoltată în cei de antea cincisprezece ani ai vieții sale. Am lasatu apoi altor pene mai vigurose că se ia la revizuire restulu de 12 ani cu ochiu criticu, înse cu totulu obiectivul alu unui omu cu temperamentu rece, care nu scie nici se iubească, dară nici se urască.

În cătu pentru mine, Ve rogu, on. domni membri, că mai virtuosu în interesulu generațiilor moderne, care ne urmădia nouă bătrânilor, se ve trage luare-aminte la trei momente, care mie mi se pară de importanța supremă, dacă voim să judecăm dreptu activitatea Asociațiunii transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului român. Acelea trei momente sunt:

1. Epoc'a în care s-a înființat această Asociațiune.

2. Program'a sau sfer'a ei de activitate, pe care Asociatiunea isi propusese a o percurge si realisa.
3. Resultatele ei.

Se vedemu deci mai anteu, intre ce impregiurari traiá poporul romanu pe la finea anului 1860 cându s'au inaintatu proiectulu de statute la gubernatorulu principele Lichtenstein cu rugarea cá se le substérna Maiestatii Sale pentru preainalt'a si gratiós'a confirmare, ceea-ce s'a si intemplatu prin prea inalt'a decisiune din 6 Septembrie 1861 spre nespusa bucuri'a nu numai aceluor 180 de romani cari au subscrisu prim'a petitiune in acésta cauza, ci spre bucuri'a miriadeloru de ómeni, câtii au intielesu la momentu marimea acestui daru alu Augustului Domnitoriu, unu daru acesta, de care poporul romanu nu erá dedatu pâna atunci se primésca dela nimeni in 70 de ani. Unu Iosifu II in véculu trecut si unu Franciscu-Iosifu in véculu acesta in modulu loru sublimu de a cugeta au sciutu se dica si natiunei nóstre: Voi cereți se vi se permita a ve cultiva voi in de voi, limb'a, literatur'a vóstra, a ve perfectiona in tóte sciintiele si artele si cu atátu mai vîrtosu in sciintiele practice. Éta, Eu ve deschidu calea la tóte, cu singur'a conditiune, cá voi se fiti si se remaneti ómeni cu mintea intréga.

Ce nu aru fi datu strabunii nostrii inainte cu doue si cu trei sute de ani pentru o libertate cum a fostu acésta?

Dara vai, pre câtu erá darulu monarchului de nepretiuutu, pre atáta mijlócele materiali ale poporului nostru aici in acésta tíera nefericita erau cerute si impartite la mii de alte lipse si neajunsuri. Sub dominatiunea austriaca s'au fostu introdusu mai multe imposite noue, necunoscute pâna atunci in acésta tíera; nu sciu inse cum se intemplá, cá acelasi regimu ingrijise, cá poporul care munciá si voiá se muncésca se póta si càstiga bine, cá se aiba din ce da, precum si dedea.

6..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

Erau înse alte lipse și nevoi nenumerate, rămase din trecutul dureros pe umerii noștri.

În cei diece ani trecuți de la războiul civil până la 1860 peste două sute de comune rurale românești parțial arse întregi, altele pe jumătate sau pe a trei-a parte, poporul a fost silit să se restaureze că se aiba unde să se scutească de asprimea climii noastre. În scurtul timp din Octombrie până în 16 Decembrie 1848 fostul pe atunci comandant general br. Anton Puchner constată în raportul său înaintat supremului comandant principe Windischgrätz peste una sută de comune date flăcărilor și devastate, între care și câteva săsești), era după aceea până în Iulie 1849 s'au prefăcut și mai multe comune în țeciuni și cenușă.

În același timp de diece ani multime de biserici și case parohiale arse ori ruinate, s'au restaurat totu de către popor,

Sub sistemele vechi feudale se decisese de repetate ori, că se mai făcea și pentru români 3 (dicem trei) școli românești în Făgăraș, în Hatiegu și Cetatea-de-piatră.

A venit înse sistemul absolutist și aflându-se anume pe populațiile rurale de toate naționalitățile în stare de semibarbare, cu voința să se feră și poporul român din acestea două țări Ungaria și Transilvania, în locul de trei școli peste trei mii cu limba de propunere maternă. Combinându-se după dese rapoarte ale celor doi referenți școlastici din acel periodu numit alu absolutismului de 10 ani, vom afla că în disul periodu în mâna tuturor greutăților totu se deschisera până la 600 de școli de ambele confesiuni.

Comune, biserici, case parohiale, școli au costat restaurarea loru milioane școli din sudul poporului peste cele vre-o 19 milioane fl. m. c., care se scoteau din Transilvania pentru tezaurul statului.

Nu ne este permis a uita, că îndată în 1849 prin arderea notelor kossuthiane în piațele publice câteva milioane au sburat și din pungile poporului român.

Cu toate acestea pierderi enorme, fruntașii poporului trebuiau să se ocupe de restaurarea și respective înființarea din nou și cât mai curând de institute superioare de cultură. Localitățile din Blășiș serviseră când că prinosi când de cazarmă, batjocorite, ruinate, așteptau redeschiderea lor. În urma devastărilor 17 ani nu s'a dat până la 200 de studenți din fundațiile vechi.

La episcopi'a (acuma mitropolia) din Sibiu nu aru fi ajuns nici-un milion spre a o scoate din vechi'a desolățiune. De unde se ăsa milionul, dacă nu totu din sudoarea poporului, și elu a esit, este de fată vediată și pipăit în fonduri și realități. Seminarium pentru teologi, institutu de preparandă trebuia să se înființie cum ai dice, storcându apa din pētra.

Este unu colțiu de pământ în această țiera, locuit de o rasă de oameni foarte valorosi, activi pre atăta, pre cât și destepti; aceia înse mergeau cu caciul'a în mână și cu pung'a plină, că se se rōge de alții, se primēsa și pe pruncii lor pe la scōle de alte limbi. Până cându această umilire și rusine, își disera ei; scōseră în vre-o cinci ani 74 de mii fl. mon. conv., și ridică cu ei partea cea mai mare a scōlelor gimnasiali, ăra apoi obosiți de-o-camdată de a mai înființie și fondu de salarii, se obligă pe diece ani, că se plătescă salariile prin cōtisiune, fiecare după puterile sale. Acestia erau brasiovenii cu împregiurimea.

Totu în Brașov s'a înființiat în 1850/I prim'a reuniune de femei pentru creșterea fetitelor rămase orfane de părinți după omorîrea lor în revoluțiune. Spre scopulu acesta s'au cerut unu altu fondu de 30 până în 40.000 fl. m. c.

8..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

Statulu absolutisticu cerea mereu dela romani functionari din sangele lor, cari se scia tóte trei limbile patriei. Pàna in anulu 1861 numerulu tineriloru romani ascultatori de drepturi la academi'a din Sibiu in cursulu de 4 ani trecea preste 100, multi inse din acei tineri erau susținuti la studiu din colecte nationali.

In totu coprinsulu acestei tieri abia erau vre-o diece advocati de nationalitate romana, cari cunosceau si limb'a germana; alti càtiva intrasera in functiuni de ale statului. Dupa spus'a unoru membrii dela curtea inalta, numai processele urbariali se gramadisera pàna la unu numeru de treidieci de mii. Se cugetamu la spesele impreunate cu acelea.

Nu ne este permisu a trece cu vederea nici grijile cele mari ale poporatiuniloru militarisate, pàna ce le-au ajutatu Ddieu cá se'si asigure fondurile si se le aduca la destinatiunea lor, de care astadi se bucura totu poporulu nostru.

Asiu mai putea atinge si alte greutati fatali, cu care luptau romanii pe la 1860, dara fiindu acelea de natura mai delicata decâtu tóte celelalte memorate pàna acilea, nu voiu se suparu audiulu D-Vóstra cu de acelea.

Eu din partea mea ori-càndu trecu prin memori'a mea tóte acelea lupte ale vietiei poporului romanu, reflectàndu totodata la Associatiunea transilvana, nu me pociu mira de modestele sale inceputuri si nu me alterédia intru nimicu nici sum'a rezultatelor activitatii sale, care unoru ómeni se paru multu mai puține decâtu sunt ele in realitate.

Daca vomu ținea inaintea ochiloru numai program'a, vasta, piramidala, a carei realisare o luase asupra'si Associatiunea transilvana, si daca nu vomu uita cu totulu, cà numai Ddieu facuse lumea in 6 dile si inca din nimicu, atunci da, Associatiunea nóstra va fi facutu fórte pușinu in 28 de ani. Si érase daca cinev'a ar pretiui activitatea unei societati literarie si de cultura numai din

punctu de vedere materialu, dupa averi in bani si realitati, dupa fonduri consolidate, atunci da, s'ar putea éراس dice cu totu dreptulu, cá Asociatiunea nóstra, a facutu puçinu si cá este saraca.

O societate literara, sau scientifica, sau cultivátóre de arte si de diverse ramuri ale industriei, ori de agricultura, nu este nici banca de speculatu cu bani si nici consortiu de comercianti, cari alérga dupa càstiguri pe uscatu si pe mare. Lucra si societatile literarie si de cultura u óresicare capitaluri, dara càstigulu pe care'lu arunca acestea nu mai este imediatu celu materialu, ci cu totulu altulu neasemenatu mai mare, pe care numai unu Harpagonu ilu va dejosi cá se voiéasca a'lu pretiui in bani si se intrebe cá si speculantii dela burse, "was kauf ich mir dafür?".

Asociatiunea nóstra a impartitu in 28 de ani in burse la studenti in diverse clase si specialitati, in tíera si in afara v. a. fl. 32,077.

In acelasi periodu s'au numeratu in ajutórie la invetiacei si sodali de meseriasi dela diverse industrii v. a. fl. 6630. S'au impartitu ajutóre pentru scóle lipsite si in fínuturi periclitate v. a. fl. 3400. S'au votatu si unele premii literarie fórte modeste cu v. a. fl. 601.

Literatur'a si interesele Asociatiunei au fostu aduse la cunoscinti'a publicului cetitoriu in 7 ani prin 7 publicatiuni in formatu 8-vu si prin organulu seu officiosu 'Transilvania'' in 20 de tomuri formatu 4°, care tóte au costatu in suma aproximativa, labóre, chartia, tipariu, expeditiune v. a. fl. 16000.

Adunându aceste cifre intru o suma totala, vomu afla cá Asociatiunea cheltuise pentru scopurile sale in 28 de ani sumusiór'a de v. a. fl. 58,700.

Óre inse unde sunt fructele acelei sume cheltuite? va intreba speculantulu dela bursa.

Daca noi amu fi anglii, in locu de orice altu respunsu amu intreba si noi pe speculantu: Ce capitalu representa cutare ingineru, cutare avocat, u

10..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

medicu, arhitectu, agronomu, comerciantu, functionariu la vreunu institutu de creditu, publicistu, profesoru, cari toti si fiacare au venitu siguru câte 2000 fl. pe anu? Daca din aceste clase de cetatieni aru fi esitu in cei 28 de ani numai 20 de tineri ajutati cu stipendii dela Asociatiunea transilvana, cari astadi pre lângă frumós'a loru positiune sociala au câte doue mii florini v. a. venitu anualu, adeca cu totii 40,000 fl., apoi acésta suma cá interese de 5% representa unu capitalu de 800,000 fl. v. a.

Totu dupa acestu metodu ar calcula englesulu practiculu si cu ajutóriele date meseriesiloru, l'ar intreba pe fiacare, câtu costa capulu si bratiale sale, éra meseriesiulu practiculu i'ar raspunde: Capulu si bratiale mele au valórea 20,000 fl., pentrucà alu meu càstigu siguru este 1000 fl. v. a. pe anu.

Intra'ceea meritulu celu mai mare si neperitoriu alu Asociatiunei transilvane nici-decum nu stà intru inpartirea aceloru vre-o 50 mii florini la studenti si la invetiacei, ci adevérat'a ei putere datatóre de viatia s'a manifestatu indata dela inceputu si urmédia a se manifesta pàna in dio'a de astadi in admirabil'a sa influintia morala, cu care a petrundu tóte fibrele vietiei poporului nostru in acésta tíera si in afara. Nu din vre-o desiertatiune usioratica o dicemu acesta noi ardelenii, ci numai pentrucà asia placuse lui Ddieu si monarchului nostru, cá éra si totu dintre muntii acestei tieri sè se dea boldu activitatii nationale romane si inaintarii ei in cultura si civilisatiune.

O multime de parinti cu stari si cu averi considerabili, vediendu ca s'a formatu o societate care ajuta la studii pe fii parintiloru mai lipsiti, inpinsi de o justa ambitiune au inceputu se ingrijasca si ei cu totulu altmentrea de instructiunea si educatiunea prunciloru proprii.

Càndu au vediutu femeile romane cu ocasiunea primei expositiuni romane din 1862, cà munc'a loru de casa este laudata si premiata in fati'a tieriei, cá si cum ar fi vibratu prin tóte fibrele loru unu curentu electricu dintr'o

columna Voltaiana, așa s'au simțitu tôte incurajate și totodată consolată în spiritulu lor.

Cându lumea vediù, că productele poetice ale geniului romanu sunt laudate și premiate în persón'a neuitatului nstru amicu Andreiu Muresianu, éra art'a muzicii în aplaudarea și premiarea Elisei Circa, o multime de talente fusera împintenate, că se'si cerce și ele puterile lor în ambele acelea arte. Premiile, unele de 50 și altulu de 30 de galbini votate cu acea ocaziune nu însemnau nimicu în comparațiune cu escelent'a rivalitate desteptată prin acelea.

Și concertulu și chorulu din 1862! Numerati ve rogu, dacă puteți, concertele și chorurile câte s'au înființiatu de atunci încóce până și în ținuturile cele mai ascunse ale munților, unde se aude numai sunetele duióse ale fluierului pastorescu.

Înse nici acestea nu sunt cele mai mari merite ale Asociațiunii transilvane. Cându traseră în discușiune regulile limbii române filologi că Cipariu, ca Laurianu, Gabriela Munténu în audiulu unui publicu de optu sute de persóne, în frunte cu cei doi prelați, cându acelu publicu aude din graiulu unuia din trensii, cuvintele: "cum voi merge acasă, voi emite cerculariu către clerulu meu, că de aci încolo se se introduce peste totu scrierea cu litere latine și cu ortografi'a adoptată de către Asociațiune", cine póte se măsura cu mintea sa importantă a progresului care s'a deschis limbii nóstre din acea óra înainte? Se compare oricine scrierile publicate până în 1860 cu cele de astăzi, nu ale unor scriitori de profesiune, cari la orice popor facu excepțiune de la regula, ci scrierile esite din penele mai multor sute de carturari, de a două și a trei'a categoria, pentru că se măsura fără preocupățiune marea distanță făcută înainte.

12..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Se va dice inse ceea-ce s'a si auditu uneori, că limb'a scrisa este numai pentru cărturari. Da, intocma asia, precum sunt tóte limbile scrise pentru aceia cari le sciu atátu cití cātu si ale scrié. Óre inse tocma asia se fia? Care poporu din tóta lumea a sciutu vreodata mai multu din limb'a s'a, decâtu atáta cātu a invetiatu elu dintr'o generatiune in alt'a? Daca voiesci cá se scía mai multu, ai se te faci apostolulu seu, se mergi la elu si se'lu inveti limb'a. Associatiunea nóstra avèndu si acésta missiune importanta concrediuta ei prin statute de cătra monarchu, a inplinit'o asia, încátu ea póte dice in cugetu curatu, că influinti'a ei tocma in punctulu acesta este cea mai salutara. Betràni nostri isi potu aduce aminte, că Assiciatiunea nóstra 'si ținuse adunările sale anuali inca si in regiuni de acelea, in care pe locuitorii din locu romani curati 'i prindea mirarea, cându audiau pe asia numitii domni vorbindu si ei romanese. Astadi din aceleasi regiuni ne vinu sciri despre scóle bune infiintiate, reuniuni de femei romàne, representatiuni dramatice, reuniuni de cãntari, consortiuri de creditu, zidiri de biserici noue si alte intreprinderi folositóre, in care se manifesta viati'a poporului.

Limb'a romana vorbita asia precum cere geniulu ei, are in sinesi unu farmecu misteriosu, care cuceresce audiulu omenescu, precum ilu cuceresce cea italiana, sau dialectulu Franciei meridionale cum si celelalte doue limbi neolatine. De aici se esplica si impregiurarea, că inavutirea si cultivarea limbei romane in proportiunea, in care se desvólta si cunoscintiele omenesci, este impreunata cu greutati neasemenatu mai puține decâtu cultivarea altoru limbi, care difèru cu totulu in vocabulariu, in formele gramaticali, in sintaxa si in totu spiritulu loru de tóte limbile neolatine, cá si de cele doue classice, un'a numita a dieiloru, éra ceealalta a imperatiloru.

Că infiintiarea si susținerea Associatiunei transilvane a fostu si mai este inca pe timpu indelungatu una din cerintiele cele mai imperiöse ale

natiunei nóstre in acésta monarchia, se cunósce si din inpregiurarea, cà preste puçinu dupa inceperea activitatii ei, in Aradu si la Cernauti s'a simtitu aceeași necesitate de a cultiva literatur'a romana si pe poporulu romanu din acelea doue tieri, nu numai prin biserica si scóla, ci si pe acésta cale apucata de acei 180 de romani in anulu 1860.

S'a imputatu din unele parti Asociatiunei nóstre, cà nici pàna astadi nu a infiintiatu sectiuni scientifiche. De trei ori s'a incercatu si de trei ori a repasitu atàtu din lipsa de membrii, càtu si din lipsa de fonduri.

Infiintiarea scólei de fete cu internatu este comentata din diverse pàrti in multe moduri, care inse differu unele de altele asia de tare, incàtu uneori ti s'ar parca, cà despre educatiunea femeii romane nu disputa romani, ci nisce nordamericani cu mahomedani. Despre acésta inse ni se va da ocasiune de a conversa in altu timpu si la altu locu. Pentru acum remàne cá se declaramu siedintiele adunarii generale a 28-a deschise.